

УДК 304.2:329.63 (4)

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.40.28>

«НОВА ПОЛІТИКА» ЯК НАСЛІДОК ЦІННІСНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬСТВ: ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ІНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ

Геннадій Шипунов

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна*

Вікторія Швець

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна*

Глобальні трансформації суспільного життя в цілому та політичного процесу зокрема, що відбулися наприкінці ХХ ст., та зумовлені ними наслідки стали причиною підвищеного інтересу науковців до феномену «нової політики». Стрімкий соціально-економічний розвиток та культурний прогрес зумовили ускладнення структури ціннісно-світоглядних та прагматично-раціональних орієнтирів політичної діяльності. Через таке оновлення основ політичної діяльності «стара політика» вже не могла повною мірою задовольняти потреби громадян та відповідати вимогам часу. Як наслідок, виникає якісно інший вимір політичної діяльності, який відповідає сучасному соціоекономічному та політичному контексту.

Саме перехід передових індустріальних країн на постіндустріальну стадію існування та розвитку ознаменувався формуванням так званої «нової політики». В останні десятиліття спостерігається явна демократизація групових дискурсів, на політичну арену виходять нові актори, а на порядку денному акценти зміщуються на нематеріальні постіндустріальні проблеми. Утім і старі матеріальні питання не втрачають своєї актуальності. Питання особливостей вияву та взаємозв'язку між проблематикою «нової» та «старої» політики залишається актуальним. Тож у статті досліджено феномен «нової політики», його генезу, особливості трансформації, тенденції розвитку та особливості вияву в межах політичних систем країн Західної Європи як регіону в рамках якого формуються постіндустріальні тенденції світового розвитку.

Ключові слова: «нова політика», «нові ліві», «нові праві», тиха революція, матеріальні та постматеріальні цінності, цінності виживання, цінності самовираження.

Сучасний світ з його динамічними трансформаційними процесами ставить перед науковою спільнотою досить багато питань, що потребують глибокого осмислення та детального дослідження. Одним із них є специфіка політичних процесів, тенденції його змін та розвитку в сучасних, постіндустріальних суспільствах. Трансформації, які відбуваються в сучасному світі, породили зовсім новий тип людини та сформували принципово новий тип мислення та спілкування.

Науково-технічна революція в середині ХХ ст. зумовила кінець індустріалізму. Як наслідок, відбувається процес витіснення фізичної праці у промисловості та сільському господарстві. У провідних країнах світу в цих галузях залишилося працювати не більше 10% зайнятих у національному господарстві. Розвинені країни Заходу перейшли до якісно нового стану економічного розвитку. Був здійснений різкий поворот в інвестиційній сфері на

користь масового споживання і соціальної інфраструктури. Економіка стає соціально орієнтованою. Поглиблюється інтернаціоналізація та глобалізація господарського життя, а отже, зростає залежність країн від світової торгівлі та діяльності транснаціональних корпорацій.

Крім того, плани класичних ідеологічних проєктів виявились надмірно глобальними та негнучкими. Ліберальний проєкт забезпечення універсальних прав і свобод для всіх був поставлений під сумнів через діяльність окремих груп, які в боротьбі за власні права, просувають свої інтереси та відстоюють побудову лише власної культури та ідентичності, нівелюючи значення інших суспільних утворень. Марксистський проєкт всесвітньої революції був замінений на локальну боротьбу та сконцентрувався на більш скромних реформістських цілях. Усі ці трансформації мали значний вплив на індивідів та специфіку їхнього мислення. Зміна цінностей, вибух нігілізму та хаос, який породив постмодерн, не могли не відобразитись на світогляді суспільства та його фундаментальних цінностях.

Тож можна цілком обґрунтовано стверджувати, що проблема дослідження якісного переформатування традиційних політичних інститутів як наслідку кардинальної трансформації сутнісних характеристик суспільства, його політичної структури, є актуальним дослідницьким завданням сучасної політології. Важливим напрямом такого роду наукових пошуків є визначення та теоретичне осягнення тих змін, яких зазнали політичні партії як невід'ємні елементи сучасних політич, зокрема їхня соціальна база, ідеологічна основа та організаційна структура. Особливої актуальності це питання набуває з огляду на необхідність здійснення подальших досліджень щодо визначення наявності, стану й перспектив розвитку політичних партій та рухів «нової політики» у перехідних суспільствах пострадянського простору, зокрема й в Україні.

Підходи до трактування та дослідження особливостей становлення «нової політики» вивчали К. Гільдебрандт, Р. Далтон, Ф. Мюллер-Роммель, В. Мілер, Т. Левітан, Т. Погунтке, Р. Інглхарт. Необхідно наголосити, що західна політична наука представлена цілим комплексом ґрунтовних досліджень еволюції політичних партій та партійних систем в умовах формування «нової політики» постіндустріального суспільства. Про це свідчать праці, зокрема, Р. Далтона, Т. Погунтке, Р. Хармела, С. Фланагана, Х. Кітшеля, П. Ігнаці, М. Тевітс, А. Сікка. Натомість можемо констатувати, що визначена проблема є мало дослідженою у рамках української політології. Окремі її аспекти аналізують у своїх працях Ю. Шведа, А. Романюк, М. Кармазіна, А. Шеховцов, Ю. Остапеч.

Тож, попри те, що існує значна кількість досліджень вияву «нової політики» в західноєвропейською політичному полі (як-от дослідження нових партій та рухів), питання ціннісних трансформацій та їхнього впливу на політичну сферу в країнах Західної Європи залишається недостатньо дослідженою.

Саме тому метою статті є дослідження культурних та ціннісно-ідейних трансформацій, що зумовили формування та утвердження «нової політики», а також з'ясування особливостей цього феномену як нового виміру політичного поля в країнах Західної Європи.

Одним із перших таку зміну аксіологічних орієнтирів в межах суспільно-політичного життя обґрунтував у 1971 р. Р. Інглхарт: «Ця трансформація, здається, змінює основні ціннісні пріоритети даних поколінь внаслідок зміни умов, що впливають на їхню основну соціалізацію» [13, с. 991]. У повоєнний період уряди усіх країн були сконцентровані на подоланні проблем, пов'язаних із економічним зростанням, стабільністю та безпекою. Консолідовані зусилля усіх політичних акторів дали змогу врегулювати ці аспекти. Як наслідок, зі зникненням цих конфліктів із поля зору, а також завдяки економічному зростанню та щедрим системам соціального забезпечення після Другої світової війни громадяни розвинених індустріальних товариств могли сприймати стан безпеки та стабільності

як належне. Це спровокувало поступове зростання популярності постматеріальних цінностей, які підкреслюють індивідуальну самостійність, самовираження та екологічну стабільність [12, с. 22].

«Такий культурний перехід відбувається у провідних індустріальних суспільствах; він починається від покоління, що виросло за умов, в яких виживання сприймається як очевидне. Ці цінності пов'язані з усе більшою увагою до захисту довкілля, руху жінок і зростаючих вимог участі у процесі прийняття рішень в політичному й економічному житті. За останні двадцять п'ять років ці цінності істотно поширилися у всіх провідних індустріальних країнах» [17, с. 4]. Подальші дослідження та висновки Р. Інглхарта ґрунтувались на серії транснаціональних опитувань, що проводились у десятках країнах по всьому світу щороку, починаючи з 1973 р. Саме на основі цих емпіричних даних, які збирались та аналізувались не один рік, Р. Інглхарт створив одну з найбільш повних теорій для розуміння сучасної моделі політичних змін [14].

Дослідник у своїх працях керується такою тезою: «Розвиток пов'язаний з синдромом передбачуваних змін від абсолютних соціальних норм до більш раціональних, толерантних, довірливих та постмодерних цінностей» [17, с. 4]. Він виділяє два основні параметри міжкультурної варіації: традиційні/світсько-раціональні цінності і цінності виживання/самовираження. Параметр виживання/самовираження стосується аспектів, що характеризують постіндустріальне суспільство. Один з центральних компонентів стосується поляризації між матеріальними і постматеріальними цінностями. Саме тому ми здебільшого звертаємось до цього виміру теорії в нашому дослідженні.

За твердженням Р. Інглхарта, «високий рівень умов життя – результат тенденцій, що виникли відносно недавно: наразі це прослідковується лише у постіндустріальних суспільствах. У деяких державах, що розвиваються, ці вияви лише починають з'являтися за умови наявності стабільного економічного зростання» [17, с. 14]. Суспільства, у яких превалюють матеріальні цінності (тобто цінності виживання), «демонструють відносно низький рівень суб'єктивного добробуту, низький рівень здоров'я та низький рівень міжособистісної довіри, вони є відносно нетолерантними щодо груп поза суспільством, слабо підтримують гендерну рівність, наголошують на матеріалістичних цінностях, мають відносно високий рівень віри в науку та технології, виявляють відносно низьку активність щодо захисту довкілля та є відносно прихильними до авторитарного управління». У той час як держави, громадяни яких акцентують увагу здебільшого на постматеріальній проблематиці, «мають схильність виявляти протилежні преференції у цих питаннях» [17, с. 27].

Серед основних змін, причинами яких є актуалізація постматеріальних цінностей, особливо помітним, за Р. Інглхартом, є спад політичного конфлікту, що базується на традиційних розколах лівих-правих та соціальних класів; підйом нових соціальних рухів та «зелених» політичних партій, зростання уваги до питань індивідуальної автономії та способу життя, вразливість держав загального добробуту [12, с. 12].

Усе це, на думку дослідника, лежить в основі зміни сутності політичного процесу і виникнення феномену «нової політики». Р. Інглхарт стверджує, що переважно саме «постматеріальні цінності лежать в основі багатьох нових соціальних рухів, адже постматеріалісти підкреслюють принципово інші ціннісні пріоритети від тих, які домінували в індустріальному суспільстві протягом багатьох десятиліть» [12, с. 373]. Громадяни, основою світогляду яких є цінності самовираження, беруть активнішу участь у різного роду неінституційних рухах та протестах. Крім того, навіть криза держави загального добробуту та підвищення недовіри громадян до своїх національних урядів, характерні «новій політиці», є відображенням впливу постматеріальних настроїв [21, с. 351].

Попри те, що теорія Р. Інглхарта ґрунтується на бінарній опозиції матеріальний/постматеріальний і він пов'язує їх зі «старою» та «ною політикою» відповідно, процеси, за допомогою яких «нові» культурні пріоритети чи політичні цілі часто можуть бути інтегровані у вже наявні політичні установки та орієнтації, відбуваються паралельно із політичною діяльністю на основі матеріальних цінностей. Тобто, цінності виживання (матеріальні) та цінності самовираження (постматеріальні), не є взаємозаперечними, радше доповнюють один одного. Проте один із аксіологічних кластерів є домінуючим, а який саме – залежить від економічного розвитку держави [17, с. 3].

Фактично сучасна вісь політичної боротьби – це два взаємопов'язані виміри: традиційний уклад «ліви-праві», який спирається на притаманні модерну соціально-економічні лінії поділу, та новий конфлікт між традиційними та постматеріальними суспільними цінностями. Тож ідеологія не тільки не застаріла, а й оновила за рахунок нових питань постматеріального характеру [2, с. 103]. Через складну структуру ціннісних та ідеологічних орієнтацій, спричинену появою на політичній арені постматеріальних цінностей, партійні програми немов існують у декількох площинах, що значно ускладнює процес їхнього аналізу. Сьогодні доречно говорити саме про процеси, за яких більш обмежені і локальні ідеології створюють власні форми політичного дискурсу і визначають нові пріоритети політичної діяльності.

Теорія Р. Інглхарта про трансформацію ціннісних орієнтирів у постмодерних суспільствах та їхній розподіл на матеріальні та постматеріальні дає основи для розуміння специфіки аксіологічного аспекту «нової політики». Виникнення кластеру постматеріальних цінностей, про яку говорив дослідник, та їхня актуалізація в межах політичного поля призвели до трансформації традиційного ліво-правого партійно-ідеологічного поділу та доповнення класичних матеріальних конфліктів оновленими, тобто такими, які базуються на цінностях самоактуалізації. Такий плюралізм ідей, їхня асиметричність та непостійність і є однією із ознак «нової політики».

У європейській політичній науці одними з перших концепцію «нової політики» представили К. Гільдебрандт і Р. Далтон, які досліджували вибори у Німеччині 1976 р. Вчені розглядали це явище як доповнення або навіть заміну «старої політики». Вони трактували її крізь призму проблемних та аксіологічних орієнтирів, демонструючи спорідненість концепції «нової політики» з теорією культурно-ціннісних трансформацій Р. Інглхарта [6, с. 15]. Згодом Р. Далтон конкретизував попереднє визначення, акцентувавши саме на переході від «старої політики», яка базувалась на «цінностях економічного зростання, безпеки та традиційного способу життя» до цінностей «нової політики», яка ґрунтується на ідеях «індивідуальної свободи, соціальної рівності та підвищення якості життя» [8, с. 81].

На думку Т. Погунтке, «нова політика» характеризується такими основними ознаками: по-перше, часткова зміна політичного порядку денного призводить до того, що особливого значення набувають такі політичні питання, як захист навколишнього середовища, права людини, роззброєння, проблеми третього світу та самореалізація. По-друге, набувають все більшої легітимності та використання неконвенційні типи політичної участі: бойкоти, демонстрації, блокади, захоплення будинків та будівельних ділянок. По-третє, прихильниками «нової політики» є особливі соціальні групи: це, переважно, молоді люди з вищою освітою, новий середній клас, який відносно далекий від виробничих процесів [20, с. 77–78].

Крім того, за його твердженням, можна виділити п'ять способів впливу «нової політики» на партійні системи: 1) виникнення різноманітних нових соціальних рухів, які пов'язані з новими політичними вимогами, наприклад, пацифістські й екологічні рухи; 2) перехід малих партій під контроль прибічників «нової політики» та їхня трансформація

у партії «нової політики»; 3) розкол великих «старих» лівих партій на традиційні ліві партії та ліві групи постматеріалістів; 4) політичне відчуження орієнтованих на питання «нової політики» груп суспільства та їхня відмова від підтримки політичної системи. Таке відчуження відбувається у разі невдачі, якої зазнають нові соціальні рухи, та/або їхнього придушення владою; 5) створення нових політичних партій головно тими силами, які були активними у соціальних рухах [20, с. 79]. До цього переліку, на нашу думку, варто додати ще один пункт: 6) виникнення «нових правих» партій, які протиставляють себе як «новим лівим», так і традиційним правим [2, с. 54].

Отже, оновлена ціннісно-культурна лінія конфлікту «нової політики» стала важливим чинником структурування політичного поля країн Західної Європи. Фундамент «нової політики» був закладений «новими лівими» політичними силами. Зауважимо, що «нові ліві» відрізнялися від своїх попередників тим, що відмовились від політики, яка ґрунтувалася на класовому поділі суспільства, дотримувалися нових форм політичної участі та децентралізованих форм партійного членства. Тобто, поява «нових лівих» була спрямована одночасно проти «старих» правих і лівих партій [19, с. 386]. У межах нових рухів із самого початку виділилися два домінуючі напрями – неофеміністичні організації та організації/рухи, спрямовані на захист навколишнього середовища. Перша політична партія «зелених» була створена у ФРН у 1979 р. – Партія зелених. У 1993 р. «зелені» об'єдналися зі створеною у НДР партією «Альянс 90», утворивши єдину політичну силу «Альянс 90/Зелені». Протягом 1980 рр. партії «зелених» були створені в кожній європейській країні [1, с. 167–174].

Як бачимо, на початкових етапах свого формування «нова політика» однозначно асоціювалась з діяльністю політичних сил лівого спрямування («нових лівих»). Тобто постматеріальні «нові питання» розглядались лише крізь таку ідеологічну призму [20, с. 79; 18, с. 194–195]. Однак концептуалізація «нової політики» лише «зліва», що особливо було характерно для досліджень 1970–1980 рр., є, на нашу думку, неповноцінним і помилковим підходом [2, с. 46]. У цьому контексті треба звернути увагу на те, що ще одним, не менш важливим, наслідком «тихої» (мирної) постіндустріальної революції стали зміни у правій частині партійно-ідеологічного спектра. Йдеться передусім про формування та значні електоральні успіхи нових ультраправих партій (наприклад, заснована у 1972 р. французька ультраправа партія «Національний фронт» (з 1 червня 2018 р. – «Національне об'єднання») на парламентських виборах 1986 р. здобула найбільшу за всю свою історію кількість депутатських мандатів – 35). Зазначимо, що П. Іганці зачисляє «Національний фронт» саме до нового (пов'язаного з «ною політикою») типу правих політичних партій, або «постіндустріальних правих», які утвердились на політичній арені Західної Європи у 1980 рр. [11, с. 2–6].

Тож можемо стверджувати, що ідеологічно-ціннісну основу «нової політики» становлять питання, артикульовані не тільки «новими лівими», а й «новими правими». У цьому контексті ми погоджуємось із тезою П. Ігнаці, що «зелені» та постіндустріальні «нові праві» є, відповідно, законними та небажаними дітьми «нової політики». Якщо «зелені» є продуктом «мирної революції» та поширення постматеріальних цінностей, то ультраправі партії виникли як реакція на це, тобто вони є результатом «мирної контрреволюції» [11, с. 3].

Отже, оновлені політичні програми «нових правих» були спричинені радше реакційною відповіддю на лібертаріанські рухи, які набирали популярності серед населення. Політичний вияв правого антиуніверсалістського потенціалу був не наслідком масової мобілізації в соціальних рухах, як це було у випадку з «новими лівими», а більше залежав від політичного керівництва. Зокрема, політичним акторам правих сил довелося знайти конкретні проблеми, навколо яких можна було б встановити спільну ідентичність і які могли б слугувати мобілізації традиціоналістського потенціалу. У 1990 рр., наприклад, правопопулістські партії

низки європейських країн порушили проблему колективних ідентичностей, що засновані на класі та релігії. Попри своє різноманітне походження, «нові праві» партії зійшлися на програмному рівні. По-перше, вони кидають виклик суспільним змінам, викликаним діяльністю «нових лівих», і ставлять під сумнів легітимність політичних рішень, що вводять універсалістські значення. По-друге, і що більш важливо, популістські праві просували нові проблеми та розробляли нові дискурси, наприклад, питання імміграції.

Тож, попри те, що «нові ліві» ініціювали першу трансформацію політичного простору в 1970 рр. і 1980 рр., мобілізація «нових правих» була рушійною силою другої трансформації що відбувалась або наприкінці 1980 рр., або в 1990 рр., залежно від країни [19, с. 931].

Як наслідок, основні проблеми, що лягли в основу партійних програм «нових лівих» та «нових правих» утворюють нову лінію конфлікту, яку умовно можна окреслити як протистояння лібертаріанського універсалізму та традиціоналістсько-комунітарної культури. «Нові ліві» надалі більше уваги зосереджують на досягненні соціальної справедливості, лобювання інтересів незахищених або дискримінованих верств населення. Вони наголошують на важливості відкритого доступу до політичних засобів та ресурсів. «Свобода слова для меншин, доступ до механізму прийняття рішень у державі та можливість брати участь у політиці... стають не лише необхідними інструментами нової політики, а й її ціллю» [9, с. 492].

«Нові праві» партії, натхненні інтелектуальним метаполітичним рухом «нових правих», привнесли до політичного порядку денного «нові праві» питання [16, с. 1306, с. 1310], зокрема: необхідність повернення до традиційних цінностей; обмеження імміграції (антиіммігрантська політика); посилення та збереження національної ідентичності та культури за допомогою ізоляціонізму і зміцнення національної однорідності (згодом це розвинулось у негативне ставлення до мультикультуралізму – антимultiкультуралізм); антиглобалізм та євроскептицизм; протидія пануванню іноземного фінансового капіталу («національний капіталізм»); забезпечення високого рівня життя, а також збільшення споживання громадянами, які належать до корінної нації; гарантування високого ступеня внутрішньої безпеки держави; протекціонізм, підтримка національного виробника, дрібного та середнього бізнесу за допомогою зниження податків; посилення ролі держави у справах забезпечення законності та порядку [2, с. 47].

Причому важливим є те, що коли йдеться про саме партійне представництво прихильників кластеру постматеріальних цінностей, то основна увага зосереджується на «зелених» (лівих) та антиіммігрантських (правих) партіях, адже переважно саме вони беруть активну участь в електоральній діяльності та формують структуроване інституційне представництво. Зокрема, А. Романюк симетрію партійного протистояння у країнах Західної Європи крізь призму поділів «нової політики» описує так: Австрія – «Зелена Альтернатива» з боку лівих і з боку правих – партія Свободи; Бельгія – Ecolo та AGALEV і опозиція Фламандський блок (VB) та Народний Фронт (FN); Данія – Об'єднаний список «Червоно-зелені» і Народна партія, яка у 1995 р. вийшла зі складу правонаціоналістичної Партії прогресу; Нідерланди – Зелені ліві та Список Піма Фортейна; Франція – Партія зелених і Національний фронт [1, с. 175].

Варто також розглянути, як саме поява нових партій вплинула на партійну систему держав в цілому. Хоча впливовість та політичні амбіції нових партій є не настільки високими, як представників «старої політики», утім вони також можуть мати важливий системний вплив. Хоча серед авторів поширеною є думка, що партії «нової політики» не є впливовими через недостатній електоральних успіх та низький рівень участі в парламентарно-урядовій діяльності, існують дослідження, які доводять, що деякі нові партії можуть і мають достатнє представництво, щоб потенційно вплинути на діяльність уряду. Наприклад, Ф. Мюллер-Роммель

зазначає, що нові партії можуть, порушуючи та просуваючи конкретні питання, змінювати порядок денний для партій старої політики. Х. Беррінгтон, стверджує, що деякі нові і дуже маленькі партії можуть використати партійну конфігурацію на свою користь і мати можливість впливати на дії партнерів в альянсі [10, с. 409–410, 414].

Яскравим прикладом може бути згадана партія «Альянс 90/Зелені». Вона вперше потрапила до парламенту ФРН у 1983 р. ще під назвою Партія зелених, отримавши 28 депутатських мандатів. Протягом 1998–2005 рр. партія «Альянс 90/Зелені» перебувала у правлячій коаліції разом із СДПН, а один із лідерів «зелених» – Й. Фішер – став віце-канцлером та міністром закордонних справ. Отримавши на дострокових виборах 2005 р. 51 мандат, з 2009 р. «Альянс 90/Зелені» демонструє впевнене зростання та стабілізацію підтримки на загальнонаціональних виборах: у 2009 р. партія здобула 68 мандатів; 2013 р. – 63 мандати; 2017 р. – 67 мандатів. Найуспішнішими за всю історію існування для партії стали вибори 2021 р., за результатами яких вона отримала 118 мандатів. «Альянс 90/Зелені» увійшла до правлячої коаліції разом із Вільною демократичною партією та СДПН, а співголови партії – Р. Харбек та А. Бербок – стали, відповідно, віце-канцлером, міністром економіки і проблем клімату та міністром закордонних справ [7].

Отже, зміни ціннісних орієнтирів громадян країн Західної Європи вплинули на саму суть суспільних та політичних конфліктів та специфіку їхнього формування. Як наслідок, у політичному полі держав згаданого регіону були сформовані соціополітичні поділи «нової політики». З оновленням ціннісно-нормативних орієнтацій суспільного життя та появою нових ліній соціокультурного розмежування виникла потреба у їхньому інституційному представництві, що спричинили формування «нових партій», які як основу своєї політичної доктрини обирають постмодерні цінності та зважають на нові культурні поділи. В межах західноєвропейських політичних систем актуалізація постматеріальних цінностей відбулась насамперед у партійних програмах «нових лівих». Вони здебільшого концентруються на питаннях ядерного роззброєння, протесту проти війни, охорони навколишнього середовища, захист та розширення прав жінок та національних меншин. Доповнивши свою антиринкову позицію вимогами щодо лібералізації та демократизації суспільно-політичного життя, «нові ліві» виступають за розширення сфери політичної участі громадян та децентралізацію процедур ухвалення політичних рішень. Натомість «нові праві», що стоять на захисті капіталістичної системи та ринкової економіки, зайняли протилежну позицію. Вони дотримуються традиціоналістських, націоналістичних та авторитарних цінностей. Спільною ознакою партій «нової політики» є їхній протест проти «старої політики» з її акцентом винятково на матеріальних благах та прагненням до економічного прогресу, інституційним уособленням якої були традиційні «старі» політичні партії. Присутність партій «нової політики» у політичних системах країн Західної Європи має велике значення, адже вони структурують та інституціоналізують численні інтереси населення та володіють потенціалом чинити значний системний вплив на партійні системи країн Західної Європи.

Список використаної літератури

1. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів, 2008. 491 с.
2. Шипунов Г. Ідейно-інституційний розвиток лівих політичних партій: принципи дослідження : монографія. Львів : Простір-М, 2018. 470 с.
3. Шипунов Г. Постматеріалізм як ціннісна основа «нових лівих» політичних партій. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2016. Вип. 8. С. 23–30.

4. Шипунов Г. Концептуальні особливості визначення «лівих» та «правих» політичних партій в умовах постіндустріального суспільства. *«Грані». Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах*. 2017. № 1(141). С. 68–73.
5. Шипунов Г. Політичні партії «нової політики»: основні підходи до концептуалізації й індикатори визначення. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2018. Вип. 17. С. 248–255.
6. Bartolini S., Mair P. *Identity, Competition, and Electoral Availability: The Stabilization of European Electorates 1885–1985*. Cambridge : Cambridge University Press, 1990. 245 с.
7. Bundestag election. URL: <https://www.bundeswahlleiter.de/en/bundestagswahlen/2021.html> (дата звернення: 03.02.2022).
8. Dalton R. *Citizen Politics: Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies*. New York and London : Chatham House Publishers, 2002. 338 с.
9. Emanuele V., Chiamonte A. Explaining the Impact of New Parties in the Western European Party Systems. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*. 2019. Vol. 29, Issue 4. P. 490–510.
10. Harmel R. On the Study of New Parties. *International Political Science Review*. 1985. P. 403–418.
11. Ignazi P. The Re-Emergence of the Extreme Right in Europe. *IHS. Reihe Politikwissenschaft*. 1995. № 21. S. 1–15.
12. Inglehart R. *Shift in Advanced Industrial Society*. Princeton : Princeton University Press. 1990. 406 p.
13. Inglehart R. The Silent Revolution in Europe: Intergenerational Change in Post-Industrial Societies. *The American Political Science Review*. 1971. Vol. 65. №. 4. P. 991–1017.
14. Inglehart R. The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles among Western Publics. Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1977. 482 p.
15. Inglehart R., Baker W. Modernization, Cultural Change, and the Persistence of Traditional Values. *American Sociological Review*. 2000. Vol. 65, № 1. P. 19–51.
16. Inglehart R., Flanagan S. C. Value Change in Industrial Societies. *The American Political Science Review*. 1987. Vol. 81, Issue 4. P. 1289–1319.
17. Inglehart R., Welzel C. Changing Mass Priorities: The Link between Modernization and Democracy. *Perspectives on Politics*. 2010. Vol. 8, № 2. P. 1–24.
18. Kitschelt H. Left-Libertarian Parties: Explaining Innovation in Competitive Party Systems. *World Politics*. 1988. Vol. 40, Issue 2. P. 194–234.
19. Kriesi H., Grande E., Dolezal M., Bornschieer S., Frey T. Globalization and the Transformation of the National Political Space: Six European Countries Compared. *European Journal of Political Research*. 2006. Vol. 45, Issue 6. P. 921–956.
20. Poguntke T. New Politics and Party Systems: The Emergence of a New Type of Party? *West European Politics*. January 1987. Vol. 10, Issue 1. P. 76–88.

“NEW POLITICS” AS A CONSEQUENCE OF VALUE TRANSFORMATION OF MODERN SOCIETIES: THE FEATURES OF ITS ORIGIN AND TENDENCIES OF INSTITUTIONAL DEVELOPMENT IN WESTERN EUROPE

Hennadii Shypunov

*Ivan Franko National University of Lviv, Faculty of Philosophy,
Department of Theory and History of Political Science
Universytetska str., 1, 79000, Lviv, Ukraine*

Viktoriiia Shvets

*Ivan Franko National University of Lviv, Faculty of Philosophy,
Department of Theory and History of Political Science
Universytetska str., 1, 79000, Lviv, Ukraine*

The global transformations of the social sphere in general and the political process in particular, which took place in the XX century, and the consequences caused by them have increased the interest of scientists in the phenomenon of “new politics”. Rapid socio-economic development and cultural progress are attributable to it have made the structure of values, worldviews, and pragmatic-rational guidelines for political activity more complex. Due to such a renewal of the foundations of political activity, the “old politics” could no longer fully meet the needs of citizens and keep up with the times. As a result, qualitatively different dimensions of political activity have arisen, which can correspond to the current socio-economic and political context.

The transition of advanced industrial countries to the post-industrial stage of existence and development was marked by the so-called “new politics” formation. In recent decades, we can observe the tendencies of group discourses democratization, new political actors arising, and the emphasis shifting to immaterial post-industrial issues. However, the old material issues do not lose their relevance as well. The question of the manifestation and the relationship between the problems of the “new” and the “old” politics is still relevant for the scientific community.

That is why, in our article, we explore the phenomenon of “new politics”, its genesis, characteristics of transformation, development trends, and features of manifestation within political systems on the example of Western Europe as a region within which post-industrial trends are formed.

Key words: “new politics”, “new left”, “new right”, silent revolution, material and postmaterial values, values of survival, values of self-expression.